

Gebrek aan leervaardigheden: bijlage bij het Leervaardighedenspel

Door het spelen van het leervaardighedenspel krijgen leerlingen zicht op vaardigheden die ze beheersen en vaardigheden die ze willen aanleren. Deze bijlage is bedoeld als hulpmiddel voor de begeleider. Het geeft de begeleider handvatten om te herkennen aan welke leervaardigheid het schort en het helpt bij het stellen van de juiste vragen. Belangrijk is het volgende uitgangspunt:

Uitgangspunt: geef de leerlingen geen tips, maar laat ze zelf een oplossing voor hun leerprobleem bedenken.

Toelichting op het Leervaardighedenspel

Om in een leerling-gesprek of in een mentorles aandacht te besteden aan leervaardigheden, is het vaardighedenspel ontwikkeld.

Werkwijze:

Leg de kaartjes uit op tafel.

Vraag de leerling(en):

*Kies een paar kaartjes uit met vaardigheden waar je goed in bent, die je helpen je schoolwerk goed te doen. Leg uit.

De leerling noteert deze vaardigheden. (zie werkblad)

*Kies nu eens de vaardigheden uit waarvan je wel wat meer zou willen hebben, waar je niet zo goed in bent. Leg uit.

De leerling geeft nu aan dat hij een probleem heeft en wat het probleem is. Dan kan hij ook geholpen worden.

Als deze vaardigheden sterker worden zou dat een positieve invloed hebben op je schoolprestaties?

*Kies uit de leervaardigheden die je wilt versterken nu één of twee vaardigheden uit waar je de komende periode aan gaat werken.

Wat ga je daarvoor doen, hoe ga je dat doen, wanneer. Vul nu het werkblad in.

(NB. Stel de vragen om het plan van aanpak "SMART" te maken:

Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdgebonden)

De leerling noteert de afspraak zo precies mogelijk.

Reflectie en evaluatie:

Na twee weken: bespreek wat de leerling al gedaan heeft en hoe dat beviel. Welk cijfer geef je jezelf nu voor de vaardigheden? Stel indien nodig het plan bij.

Op de volgende pagina's wordt een aantal vaardigheden uitvoeriger besproken:

1.1 Plannen

Signalering: Repetities worden slechter gemaakt dan verwacht.

Aanpak: Vraag aan de leerling: Hoe lang heb je gewerkt aan je repetitie? Wanneer deed je dat? Meestal blijkt dat ze te laat zijn begonnen zodat er geen ruimte is om te herhalen.

Hoe ga je dat veranderen? Wanneer enz.

Zet de leerling aan een oplossing te bedenken.

Het is handig om van achteren naar voren te plannen. D.w.z. als de leerling denkt vier uur nodig te hebben om de toets te leren, begin dan met het plannen van de herhaling een dag voor de toets en plan terug in de tijd.

Maak er een agendapunt op een ouderavond van of bespreek het met de individuele ouders. Mentoren hoeven niet alles zelf te doen!

1.2 Agenda niet of onvolledig invullen.

Signalering: Het huiswerk is vaak niet in orde.

Aanpak: Agenda (laten) controleren.

Vraag aan de leerling: Hoe krijg je het voor elkaar om er aan te denken dat je je agenda invult?

Denk aan: Vraag aan de docent of hij elke les het huiswerk op het bord zet (ook als er studie planners zijn) of vraag je buurman of buurvrouw of die je helpt op te letten wanneer het huiswerk wordt op gegeven.

2.1 Memoriseren / uit het hoofd leren

Signaleren: Er worden onvoldoendes gehaald voor b.v. woordjes leren, topografie, de tafels e.d. Het 'snapwerk', alles wat ze kunnen onthouden doordat ze het begrijpen gaat goed, het 'stampwerk' gaat mis.

Aanpak: Ga naast de leerling zitten en kijk hoe hij/zij woordjes leert. Kan het anders? n.b. ga er bij faalangstige kinderen niet zelf naast zitten maar vraag een geschikte klasgenoot dat te doen.

Mogelijkheden:

- overhoren met een computer programma
- schrijf de woordjes op kaartjes
- combineer het woordjes leren met een eenvoudige motorische activiteit, b.v. het gooien van een bal tegen de muur. Het tempo wordt hoger, de concentratie wordt groter en het geleerde beklijft beter.
- visualiseren, teken op de kaartjes bij de moeilijke woorden een symbool voor het woord (ook heel geschikt voor dyslectische leerlingen)
- maak er een experiment van!

In de bijlage heb ik een voorstel voor een 'experiment woordjes leren':
(dit kan ook goed klassikaal gedaan worden b.v. in de mentor lessen)

2.2 Samenvatten

Signaleren: Er worden onvoldoendes gehaald voor vakken zoals geschiedenis, aardrijkskunde of biologie of je merkt dat ze alles uit hun hoofd leren.

Aanpak: Laat de leerling een tekst lezen (ak, bio, gs of een stuk uit een leesboek) en laat ze in drie zinnen de essentie vertellen. Als dit niet goed lukt dan weet je wat er geoefend kan worden. Ze kunnen ook thuis oefenen door b.v. in een paar zinnen te vertellen wat ze in de les Nederlands geleerd hebben, enz.

2.3 In stappen denken.

Signalering: Bij wiskunde' vergeten' leerlingen die hier moeite mee hebben, alle stappen op te schrijven, bij het oplossen van een probleem vergeten ze een werkplan of een probleemanalyse te maken.

Dit komt nogal eens voor bij hoogbegaafden omdat ze te snel denken. Ze 'zien' het antwoord meteen en snappen niet dat ze dan toch alle stappen moeten opschrijven. Bovendien zijn ze vaak bang om in de tussenstappen fouten te maken terwijl ze het antwoord al (denken) te weten.

Aanpak: Ga erbij zitten als de leerling een wiskunde opgave moet maken of als hij/zij een ander probleem moet oplossen. Laat hardop zeggen wat doen of hoe ze redeneren.

Lukt dat niet laat ze dan aan jou uitleggen wat er in de opgave gevraagd wordt.

n.b.1 Laat ze bij wiskunde (lang) niet alle sommen maken maar de sommen die ze maken moeten volgens de regels gemaakt worden.

n.b.2 Leg uit waarom ze tussenstappen bij een probleemanalyse of iets anders moeten maken.

2.4 Taalachterstand

n.b. Dit breng ik onder bij leren leren; ergens in het verleden heeft de leerling te weinig woorden geleerd en heeft dus een te beperkte woordenschat.

Signalering: Er is sprake van onvoldoende woordkennis van de Nederlandse taal of de leerling maakt fouten door het niet goed begrijpen van de teksten of van de vragen.

Aanpak: Op dezelfde manier als bij 2.1 is voorgesteld om woorden te leren, kan je deze methode gebruiken om de normale taalschat te vergroten.

Hoe kom je aan een woordenlijst: lees een boek, een krant (de Metro kost niets) en noteer de woorden die je niet kent/begrijpt. Laat een medeleerling je uitleggen wat het woord betekent, schrijf de betekenis met een voorbeeld in een schrift en ga 'stampen'.

3.1 Concentratie in de klas

Signalering: Een leerling is snel afgeleid in de klas.

Aanpak: Vraag aan de leerling: hoe lang kun jij je concentreren in de les?

Kies twee vakken uit waarbij je je minder goed kunt concentreren. Bij voorkeur twee vakken met twee lessen per week (één uur vroeg op de dag en één uur later op de dag) In deze lessen kies je steeds vier momenten uit waarop je gaat kijken (horloge erbij!) hoe veel minuten je je achter elkaar kunt concentreren.

Noteer deze gegevens in een tabel of grafiek.

Na twee weken bekijk je de resultaten van de observatie met de leerling

- Wat valt je op? (b.v. `s ochtends kan ik me beter concentreren dan `s middags)
- Wat is je streven? Hoe lang wil je je kunnen concentreren in deze lessen?
- Wat ga je doen om dat te bereiken?
- Wanneer wil je je doel bereikt hebben?

b.v. over vier weken. Laat de leerling vier weken lang de zelfde observaties uitvoeren.

Vraag hoe het lukt om de concentratie op te voeren, of als het niet lukt aan welke voorwaarde(n) er eerst moet worden voldaan. (b.v. niet naast leerling x gaan zitten, zoek een andere plek in de klas)

e. elke week evalueren en doorgaan tot doel is bereikt.

n.b. 1 Ook kleine verbeteringen zijn verbeteringen. Kijk naar wat goed gaat.

n.b. 2 Als de concentratie vooral tijdens de laatste lessen heel laag is denk dan aan: Slapen ze voldoende, wat eten ze in de pauzes, kunnen ze voldoende energie kwijt in de pauze ('stuur' ze naar buiten).

Dit laatste kan ook heel goed gebruikt worden voor een experiment:

Hoe lang kun je je gemiddeld concentreren als je in de pauze wel of niet naar buiten bent geweest?

n.b. 3 Laat ze een mindmap maken tijdens de uitleg in de les. Voordeel, je kunt je makkelijker concentreren en een deel van je huiswerk heb je al gedaan in de klas. Als de docent te snel gaat om een volledige mindmap te maken, laat ze dan wel proberen de ordening, het spinnenweb, te maken zodat ze het thuis kunnen afmaken.

3.2 Concentratie bij het maken van huiswerk

Signalering: Informatie via een mentorgesprek, ouderavond of het huiswerk is vaak niet in orde.

Aanpak: Vraag de leerling: Wat heb je al geprobeerd om je concentratie te verbeteren?
Wat leidt je af? Wat zou je kunnen veranderen om je concentratie te verbeteren?

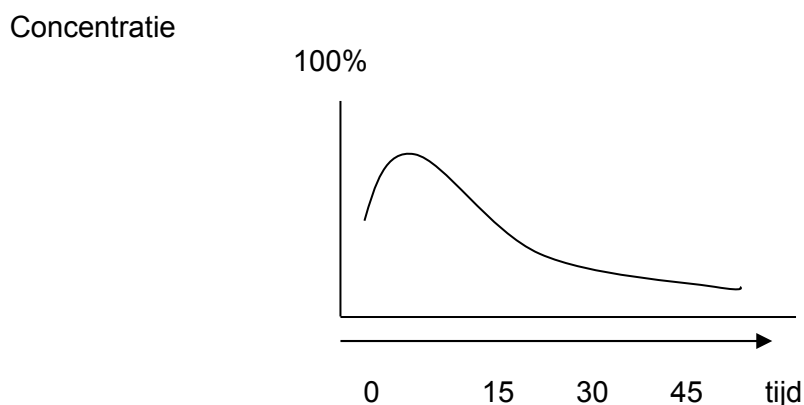
Wat ga je veranderen? Wanneer?

Denk aan - Ongeruimde werktafel
- Boeken en schriften klaarleggen voor je begint
- Iets te drinken op je tafel
- Zet de keukenwekker erbij en bedenk hoe lang je geconcentreerd wilt werken
- Doe voordat je begint of zodra je merkt dat de concentratie vermindert concentratie oefeningen. (zie bijlage)
- Maak met de leerling een concentratiecurve (zie onder), of laat de hele klas er één maken.

Zet de tijd die de leerling gemiddeld besteedt aan het maken van huiswerk uit op de x-as, b.v. anderhalf uur. Zet de concentratie uit op de Y-as, van 0 tot 100 %.

Laat de leerling hier het verloop van zijn concentratie tijdens het maken van zijn huiswerk in uit zetten. (dat kunnen ze allemaal)

Dat ziet b.v. zo uit:

Ze starten meestal zo rond de 70%, dan stijgt het iets om vervolgens te dalen. Het laatste halfuur zit nogal eens onder de 30%.

Stel dan de volgende vragen :

- Waarmee begin je altijd als je je huiswerk maakt? Meestal is dat het maakwerk
- En vervolgens?
- En wat bewaar je voor het laatst? Vaak is dat het lastigste of het vervelendste. Als je dat bewaart tot het moment dat je concentratie onder de 20 % zakt is het niet zo'n wonder dat het stomvervelend is, niet goed gaat terwijl het je relatief heel veel tijd kost.

- Hoe zou het anders kunnen?

Zou het handig zijn om een pauze in te lassen.? Op welk moment? Wat ga je doen in die pauze? Oh, computeren.....Ze bedenken zelf al gauw dat dat misschien niet zo handig is, omdat stoppen met computeren een ijzeren discipline vergt.

Het resultaat is dat een leerling inziet dat er iets moet veranderen om mooiere cijfers te halen in minder tijd.

3.3 Te snel lezen

Signaleren: De leerling beschikt over (meer dan) voldoende kennis, maar haalt matige cijfers voor toetsen.

Aanpak: Kijk met de leerling naar de matig gemaakte repetitie en let op:

- 'verkeerd gelezen' fouten
- onnodige fouten bij m.c. vragen
- denkstappen overgeslagen

Geef de leerling een **leesstrook**. Dit is een strook licht gekleurd stevig papier, ¼ A4-tje. Deze strook legt de leerling op de tekst onder de zin die gelezen wordt. De strook schuift mee in de tekst. Het effect is dat het rustiger voor de ogen is (ook heel geschikt voor dyslectici) maar vooral dat het makkelijker is om je op de tekst te concentreren. Bij m.c- vragen is er het voordeel dat je niet al de antwoorden hebt kunnen bekijken voordat je de vragen goed hebt gelezen. Dit scheelt soms wel twee punten!

n.b. denk ook eens aan een training snel-lezen. Als je sneller leest is de concentratie hoger. b.v. 'Snel-Lezen'; Lineke van Tricht, info@bureautalent.nl

3.4 Slordigheidsfouten

Signalering: Er worden veel fouten gemaakt zoals: fouten door de hoofdletters te vergeten bij zelfstandige naamwoorden in het Duits, verkeerde uitgangen in het Frans, eenheden vergeten te vermelden bij wiskunde.

Aanpak: Bekijk met de leerling de repetitie op deze fouten of laat alle leerlingen in de klas met een gekleurde stiften dit soort fouten onderstrepen.

Laat ze dan een 'repetitiereminder' maken.

Hier staat b.v. alleen op: 'Controleer de hoofdletters bij de zelfstandige naamwoorden' of 'Let op in het meervoud: vrouwelijk es en mannelijk s erachter' of 'Let op de eenheden!!!!'

Overleg met de betreffende docent of ze deze reminder één of twee keer bij een s.o. of toets mogen gebruiken. Als het effect heeft zullen ze het voortaan onthouden.

4. Samenwerken.

Voor sommige leerlingen – en daardoor vaak ook voor hun docenten – is samenwerken een groot probleem. Niet altijd, maar wel heel vaak kan de volgende aanpak helpen.

Signalering: Er zijn leerlingen die niet willen of niet durven samen te werken, andere leerlingen willen niet met hen samenwerken, er ontstaat ruzie in de groep, ze doen bijna niet mee e.d.

(Samenwerken is moeilijk voor o.a. perfectionisten, faalangstigen, autisten, vaak teleurgestelden (o.a. Hb leerlingen), dominante leerlingen en voor heel creatieve leerlingen.)

Aanpak: Sternberg onderscheidt drie belangrijke intelligenties:

- Praktische intelligentie
- Analytische intelligentie
- Creatieve intelligentie

Dus is de vraag: 'Waar ligt jouw dominante intelligentie, ofwel waar ben jij goed in?' Maak daar gebruik van bij de verdeling van taken bij projecten waar samengewerkt moet worden.

In de praktijk kan het werken om de taken die bij een groepsopdracht horen uit te schrijven b.v.:

- Voorzitten - het heft in handen nemen
 - luisteren naar de anderen
 - vaststellen wat de groep wil.
- Probleemanalyse maken
- Informatie verzamelen
- Informatie selecteren
- Creatieve ideeën aandragen
- Verslag of presentatie voorbereiden
- Verslag schrijven
- Presentatie geven
- Lay out maken
- Afronden, de puntjes op de i zetten

Laat een leerling die moeite heeft met samenwerken enkele taken uitzoeken waar hij goed in is. Misschien moet je even helpen als de taken verdeeld worden.

Evalueren

n.b. Is het mogelijk om er bij het geven van cijfers rekening mee te houden voor welke taken een leerling verantwoordelijk was?

Om op gang te komen met het Leervaardighedenspel geven Joost de Maaré en Lineke van Tricht trainingen. Voor meer informatie hierover gaat u naar

http://www.bureautalent.nl/gratislesmateriaal/training_leervaardighedenspel.pdf

Bij Bureau Talent kunt u trainingen reserveren.

Joost de Maaré
Stichting Leren Motiveren
info@stichtinglerenmotiveren.nl
www.stichtinglerenmotiveren.nl

Lineke van Tricht
Bureau Talent
info@bureautalent.nl
www.bureautalent.nl

Bijlage: woordjes leren; een experiment

Experiment 1

Probleemstelling: Hoe leer ik het *snelste* 50 woordjes?

Hypothese: In porties van 10 woordjes met steeds 5 minuten pauze (in de pauze kan aan maakwerk gewerkt worden)

Benodigheden: 100 te leren woordjes

Proefopzet: Verdeel de woordjes in gelijke porties

- b.v. 10 keer 5
- 5 keer 10
- 3 keer 17
- 2 keer 25
- 1 keer 50

Kies twee varianten uit, in dit geval b.v. 5 keer 10 woordjes (hypothese) en b.v. 2 keer 25 woordjes.

Neem een horloge met een secondewijzer of een stopwatch. Zorg dat je goed zit. (weet je wat je in de pauzes gaat doen?)

Neem alleen de 'leertijd' op

Resultaten:

Woordjes						
5 keer 10	10	10	10	10	10	Totale tijd voor 50 woordjes
tijd	..	..	..	..	..	minuten
2 keer 25	25	25				
tijd	..	..				Minuten

Conclusie: Ik leer woordjes het snelste in porties van woordjes

Experiment 2

Vraagstelling: Hoe onthoud ik 50 nieuwe woordjes het beste?

Hypothese: Ik onthoud geleerde woordjes het beste als ik het na een uur herhaal.

Benodigheden: Dezelfde 100 woordjes als in experiment 1

Proef opzet: Verdeel de 100 woordjes in 4 porties van 25 en herhaal ze volgens onderstaand schema.

Herhalen:	Niet	Na één uur	Na één dag	Na één uur en na één dag
Portie 1	*			
Portie 2		*		
Portie 3			*	
Portie 4				*

Na een week vul je het aantal woorden in dat je nog kent.

Portie 1: woorden van de 25

Portie 2: woorden
Portie 3: woorden
Portie 4: woorden

Conclusie: Na keer herhalen ken ik nog de meeste woorden.

Samenvattend: Als ik woordjes leer in porties van en het keer herhaal leer ik ze het snelst en het beste,

N.b. Stel dat ik op de middelbare school 5000 nieuwe woorden moet leren dan bespaar ik me in het totaal minuten als ik ze in de goede porties leer.